

Verslag verantwoording betrokken aandeelhouderschap 2017

In dit verslag:

1. Stemresultaten over 2017
2. Implementatie Nederlandse Corporate Governance Code
 - Verantwoordelijkheid van institutionele beleggers
 - Stembeleid
 - Implementatie stembeleid
 - Rapportage
 - Verantwoordelijkheid van aandeelhouders
3. Implementatie *Best practices* voor betrokken aandeelhouderschap van Eumedion

1. Stemresultaten over 2017

Pensioenfonds schoonmaak- en glazenwassersbedrijf (het pensioenfonds) maakte in 2017 actief gebruik van haar aandeelhoudersrechten door te stemmen op aandeelhoudersvergaderingen. De ondernemingen waarin het pensioenfonds belegt houden ten minste één keer per jaar een aandeelhoudersvergadering waar aandeelhouders zoals pensioenfonds kunnen stemmen over verschillende onderwerpen, bijvoorbeeld: benoeming van bestuurders, vaststellen van de jaarstukken, beloningsbeleid, dividend, uitgifte van aandelen etc.

2. Implementatie Nederlandse Corporate Governance Code

Verantwoordelijkheid van institutionele beleggers

Stembeleid

De in 2016 herziene Nederlandse Corporate Governance Code (hierna: de Code) bepaalt dat institutionele beleggers zoals pensioenfonds jaarlijks een beleid publiceren ten aanzien van het uitoefenen van het stemrecht op aandelen die zij houden in beursvennootschappen.¹ Het pensioenfonds heeft hiertoe een stembeleid op de website staan.

Implementatie van het beleid²

Het pensioenfonds stemde in 2017 op 982 vergaderingen. Deze aandeelhoudersvergaderingen vonden wereldwijd plaats. In totaal passeerden 13.746 agendapunten de revue.

Het pensioenfonds maakt bij het uitoefenen van stemrechten gebruik van stemanalyses en stemadviezen van Institutional Shareholder Services (ISS). Dit betekent niet dat het pensioenfonds altijd met het management van de onderneming meestemt. In 2017 werd op circa 16% van alle agendapunten tegen het management gestemd. Het ging hier vooral om de benoeming van bestuurders van ondernemingen (niet onafhankelijk waar dit wel geëist of gewenst is) en beloningsbeleid (excessief, ontbrekende link met prestatiecriteria, of niet transparant genoeg). Door aandeelhouders ingediende resoluties over milieu, sociale en governance kwesties worden na een uitvoerige analyse vaak gesteund. Daardoor wordt relatief vaak tegen het management gestemd op deze aandeelhoudersresoluties.

¹ Best practice bepaling 4.3.5., herziene Nederlandse Corporate Governance Code, 8 december 2016

² Principe 4.3.

Omdat het pensioenfonds een internationale beleggingsportefeuille heeft is het niet mogelijk om alle aandeelhoudersvergaderingen zelf te bezoeken. Daarom maakt het pensioenfonds gebruik van een zogenoemde *voting agent*, ISS. De voting agent maakt mogelijk dat het pensioenfonds wereldwijd kan stemmen op alle aandeelhoudersvergaderingen. Voordat het pensioenfonds daadwerkelijk een stem uitbrengt worden alle agenda's van aandeelhoudersvergaderingen bekeken en geanalyseerd. Hierdoor wordt door het pensioenfonds altijd een geïnformeerde steminstructie ingelegd en worden niet blindelings de adviezen van de voting agent gevolgd.³

Rapportage

Conform de Nederlandse Corporate Governance rapporteert het pensioenfonds hoe zij heeft gestemd op de aandeelhoudersvergaderingen.⁴ Het pensioenfonds rapporteert per aandeelhoudersvergadering over de volgende punten:

- naam van de onderneming;
- soort vergadering: algemene vergadering van aandeelhouders (AVA) of buitengewone vergadering van aandeelhouders (BAVA);
- datum van de vergadering;
- agendapunten;
- steminstructie van het pensioenfonds.

De rapportage wordt uiterlijk dertig dagen na de aandeelhoudersvergadering gepubliceerd op de website van het pensioenfonds door middel van een Vote Disclosure System (VDS).⁵

Daarnaast publiceert het pensioenfonds ieder kwartaal een corporate governance en stemverslag op de website. Hierin wordt verslag gedaan over het aantal gestemde aandeelhoudersvergaderingen.

Verantwoordelijkheid van aandeelhouders

De Code bevat tevens een principe dat zich richt tot aandeelhouders in het algemeen:

Aandeelhouders gedragen zich ten opzichte van de vennootschap, haar organen en hun medeaandeelhouders naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid. Hieronder valt de bereidheid om een dialoog met de vennootschap en medeaandeelhouders aan te gaan.

Het pensioenfonds zal bij het uitoefenen van haar aandeelhoudersrechten bovenstaande uitgangspunten en *best practice* bepalingen naleven. Indien het pensioenfonds van de Nederlandse Corporate Governance Code afwijkt, zal zij dit motiveren en op de website publiceren.

3. Implementatie Best practices voor betrokken aandeelhouderschap van Eumedion

In juni 2011 heeft Eumedion, het Nederlandse corporate governance platform, *best practices* gepubliceerd voor institutionele beleggers. Deze tien *best practices* zijn geformuleerd vanuit de overtuiging dat het op verantwoorde wijze uitoefenen van de aan aandelen verbonden zeggenschapsrechten de *checks and balances* binnen beursgenoteerde vennootschappen versterkt. Dit is cruciaal voor het creëren van lange termijnwaarde voor de vennootschap en al haar belanghebbenden, waaronder aandeelhouders. Hoewel het pensioenfonds zelf geen lid is van Eumedion, onderschrijft zij de *best practices*. Bijgaand wordt per *best practice* aangegeven hoe het pensioenfonds hier aan voldoet.

³ Best practice bepaling 4.3.1.

⁴ Best practice bepaling 4.3.6.

⁵ Link: <http://vds.issproxy.com/SearchPage.php?CustomerID=302777&language=nl>

Best practice 1

Eumedion-deelnemers monitoren de Nederlandse vennootschappen waarin zij beleggen.

Het pensioenfonds voldoet hier aan. Binnen de beleggingsprocessen worden alle aandelen intensief gevolgd, dus ook de Nederlandse ondernemingen.

Best practice 2

Eumedion-deelnemers hebben een duidelijk beleid met betrekking tot de uitoefening van hun aandeelhoudersrechten; daaronder kunnen het aangaan van een dialoog met de Nederlandse beursvennootschappen en andere engagementactiviteiten vallen. Zij brengen ten minste één keer per jaar verslag uit van de uitvoering van hun beleid.

Het pensioenfonds voldoet hieraan. Het verantwoord beleggen beleid van het pensioenfonds (waarin de uitoefening van aandeelhoudersrechten is opgenomen) is terug te vinden op de website. Daarnaast rapporteert het pensioenfonds tweemaal per jaar over verantwoord beleggen activiteiten die het pensioenfonds heeft ondernomen.

Best practice 3

Eumedion-deelnemers hebben een duidelijk beleid inzake het omgaan met situaties waarin het niet lukt de ondernemingsleiding van de Nederlandse beursvennootschap waarin zij beleggen te overtuigen van hun standpunten en meningsverschillen tussen de ondernemingsleiding van deze vennootschap en de aandeelhouders onopgelost blijven.

Het pensioenfonds voldoet hieraan. Binnen het engagement traject kunnen verschillende instrumenten worden ingezet zoals het sturen van een brief waarin zorgpunten worden uiteengezet maar ook het uiten van zorgpunten in een aandeelhoudersvergadering. In het uiterste geval kan besloten worden de aandelen te verkopen.

Best practice 4

In voorkomende gevallen zijn Eumedion-deelnemers bereid om gezamenlijk met andere Eumedion-deelnemers en andere beleggers op te trekken.

Het pensioenfonds is zelf geen deelnemer van Eumedion. Het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen en het aangaan van een dialoog met ondernemingen is door het pensioenfonds uitbesteed aan Achmea Investment Management. Achmea Investment Management is wel deelnemer van Eumedion en is actief betrokken bij (verschillende commissies en werkgroepen van) Eumedion. Achmea Investment Management is uiteraard bereid om gezamenlijk met andere Eumedion-deelnemers en andere beleggers op te trekken. Dit zal per situatie beoordeeld worden.

Best practice 5

Institutionele beleggers kunnen andere zakelijke relaties hebben met de Nederlandse beursvennootschappen waarin zij beleggen dan alleen de aandeelhoudersrelatie. Eumedion-deelnemers nemen maatregelen om tegenstrijdige belangen die voortvloeien uit deze verschillende rollen te verminderen. Eumedion-deelnemers hebben voor hun handelen duidelijke en robuuste procedures voor het geval zich verschillende of strijdige belangen voordoen. De procedures worden openbaar gemaakt. Materiële tegenstrijdige belangen worden meegedeeld aan de betreffende institutionele cliënten.

Het pensioenfonds heeft vooralsnog geen tegenstrijdige belangen met Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen. Het pensioenfonds heeft een gedragscode opgesteld en op de website gepubliceerd. Daarin wordt aandacht besteed aan (mogelijke) belangenconflicten en het melden ervan.

Best practice 6

Eumedion-deelnemers hebben een duidelijk stembeleid en maken dit beleid openbaar. Zij doen ten minste één keer per jaar verslag van de uitvoering van het stembeleid.

Het pensioenfonds voldoet hier aan. Deze best practice komt overeen met de best practice bepalingen 4.3.5 en 4.3.6 van de Nederlandse Corporate Governance Code en wordt elders in dit document toegelicht.

Best practice 7

Eumedion-deelnemers brengen op alle aandelen die zij in Nederlandse vennootschappen houden een geïnformeerde stem uit tijdens de aandeelhoudersvergaderingen van de desbetreffende vennootschappen. In het geval dat de Eumedion-deelnemer zich onthoudt van stemming of tegen een bestuursvoorstel stemt, verschaft de Eumedion-deelnemer uit zichzelf dan wel op aanvraag van de betreffende vennootschap aan de ondernemingsleiding een gemotiveerde uitleg van dit stemgedrag.

Het Pensioenfonds voldoet hier aan. Indien het pensioenfonds zich onthoudt van stemming of tegen een bestuursvoorstel stemt dan is het pensioenfonds te allen tijde bereid om een gemotiveerde uitleg te geven aan de onderneming.

Best practice 8

Eumedion-deelnemers maken ten minste eenmaal per kwartaal openbaar hoe ze hebben gestemd op de aandelen in de Nederlandse beursvennootschappen waarin zij beleggen.

Het pensioenfonds voldoet hier aan. Deze best practice komt overeen met best practice bepaling 4.3.6 van de Nederlandse Corporate Governance Code en wordt elders in dit document toegelicht.

Best practice 9

Eumedion-deelnemers betrekken aspecten op het terrein van milieu- en sociaal beleid en van governance bij hun beleid inzake de uitoefening van hun aandeelhoudersrechten. Onder dit beleid kunnen het aangaan van een dialoog met de Nederlandse beursvennootschappen en andere engagementactiviteiten vallen.

Het pensioenfonds voldoet hieraan. Het pensioenfonds hanteert een verantwoord beleggen beleid waarin de ecologische, sociale en governance onderwerpen centraal staan. Dit geldt voor het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen en voor het aangaan van een dialoog met ondernemingen.

Best practice 10

Eumedion-deelnemers lenen geen aandelen in voor enkel en alleen het uitoefenen van het stemrecht op deze aandelen. Zij overwegen hun uitgeleende aandelen vóór de stemregistratiedatum van de betreffende aandeelhoudersvergadering van de betreffende Nederlandse beursvennootschap terug te halen als de agenda van deze vergadering één of meer controversiële onderwerpen bevat.

Het pensioenfonds voldoet hieraan. Het pensioenfonds kiest ervoor geen aandelen uit te lenen.